ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ MARCO DARMON της 27ης Μαρτίου 1990 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Το Verwaltungsgericht της Φραγκφούρτης επί του Μάιν (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας) υπέβαλε στο Δικαστήριο, με Διάταξη της 16ης Μαρτίου 1989, ένα προδικαστικό ερώτημα ως προς το κύρος του άρθρου 9, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2499/82 της Επιτροπής, της 15ης Σεπτεμβρίου 1982 [1], καθόσον προβλέπει την ολική ανάκτηση της καταβληθείσας στον οινοπνευματοποιό ενισχύσεως οσάκις ο τελευταίος δεν καταβάλλει στον παραγωγό οίνου, εντός προθεσμίας 90 ημερών, την κατώτατη τιμή αγοράς που ορίζεται με τον εν λόγω κανονισμό.

2. Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας Otto Lingenfelser (στο εξής: εταιρία Lingenfelser), μικρής επιχειρήσεως οινοπνευματοποιίας εγκατεστημένης στο Achern-Großweier, και του Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft (Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Διατροφής και Δασών), αρμόδιου οργανισμού παρεμβάσεως στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στο πλαίσιο του προαναφερθέντος κανονισμού. Δεδομένου ότι η εταιρία Lingenfelser κατέβαλε στην ομάδα παραγωγών οίνου « Deutsches Weintor » την αντιστοιχούσα σε τρία φορτία οίνου κατώτατη τιμή αγοράς μετά την πάροδο της προθεσμίας των 90 ημερών από της παραδόσεως του καθενός από αυτά, ο οργανισμός παρεμβάσεως απήτησε την επιστροφή της ενισχύσεως που είχε καταβληθεί για τα εν λόγω τρία φορτία. Η προσφυγή που ασκήθηκε ενώπιον του Verwaltungsgericht κατά της ανακτήσεως της ενισχύσεως αποτελεί τη διαφορά της κύριας δίκης.

3. Όσον αφορά την αμπελουργική περίοδο 1982/83, με τον κανονισμό 2499/82 θεσπίστηκαν διατάξεις σχετικά με ένα σύστημα προληπτικής αποστάξεως, την αρχή για τη θέσπιση του οποίου προέβλεψε ο κανονισμός (ΕΟΚ) 337/79 του Συμβουλίου, της 5ης Φεβρουαρίου 1979 [2], όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2144/82 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1982 [3]. Με τις διατάξεις αυτές θεσπίζεται ένα σύστημα κατά το οποίο, στο πλαίσιο συμβάσεων, εγκρινομένων από τον αρμόδιο οργανισμό παρεμβάσεως, μεταξύ παραγωγών οίνου και οινοπνευματοποιών, ο παραγωγός παραδίδει στον οινοπνευματοποιό την προβλεπόμενη στη σύμβαση ποσότητα οίνου, έναντι μιας κατώτατης τιμής αγοράς, η οποία ορίζεται στο άρθρο 5 του κανονισμού 2499/82. Κατά την περάγραφο 1 του άρθρου 9 του κανονισμού αυτού, ο οινοπνευματοποιός οφείλει να καταβάλει την τιμή αυτή το αργότερο εντός 90 ημερών μετά την είσοδο του οίνου στον οινοπνευματοποιείο. Εισπράττει ενίσχυση από τον οργανισμό παρεμβάσεως το αργότερο 90 ημέρες μετά την προσκόμιση της αποδείξεως ότι έγινε η απόσταξη, σύμφωνα με την παράγραφο 2, πρώτο εδάφιο, το άρθρο 9 του ίδιου κανονισμού. Τέλος, το τρίτο εδάφιο της παραγράφου αυτής προβλέπει ότι ο οινοπνευματοποιός υποχρεούται να προσκομίσει στον οργανισμό παρεμβάσεως απόδειξη ότι κατέβαλε την κατώτατη τιμή αγοράς εντός της προθεσμίας των 90 ημερών από της παραδόσεως του οίνου, ορίζει δε ότι, εάν η απόδειξη αυτή δεν προσκομιστεί εντός 120 ημερών από την ημερομηνία προσκομίσεως της αποδείξεως ότι έγινε η από-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

1 — Περί καθορισμού των διατάξεων σχετικά με την προληπτική απόσταξη για την αμπελουργική περίοδο 1982/83 (ΕΕ L 267 της 16.9.1982, σ. 16).

2 — Περί κοινής οργανώσεως της αμπελοοινικής αγοράς (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/024, σ. 112).

3 — Περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 337/79 περί κοινής οργανώσεως της αμπελοοινικής αγοράς (ΕΕ L 227 της 3.8.1982, σ. 1).

σταξη, « ο οργανισμός παρεμβάσεως ανακτά τα ποσά που έχουν καταβληθεί ».

4. Στην υπό κρίση περίπτωση, η εταιρία Lingenfelser κατέβαλε την κατώτατη τιμή αγοράς για τρία φορτία οίνου αντιστοίχως 92, 93 και 91 ημέρες μετά την παράδοση του οίνου. Όπως ήδη αναφέρθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, αυτές οι πολύ μικρές καθυστερήσεις οφείλονταν σε σύγχυση της επιχειρήσεως όσον αφορά την ημερομηνία ενάρξεως της προθεσμίας των 90 ημερών. Η επιχείρηση νόμισε ότι η προθεσμία άρχεται από της λήψεως του τιμολογίου του παραγωγού και όχι από της παραδόσεως του προϊόντος, όπως συνήθως συμβαίνει, καθώς φαίνεται, στις εμπορικές συναλλαγές στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

5. Επ' αυτού αναφέρω εξαρχής ότι το στηριζόμενο στη γραμματική ερμηνεία επιχείρημα το οποίο ανέπτυξε εν συντομία η εταιρία Lingenfelser, όσον αφορά την ύπαρξη αντιφάσεως μεταξύ της γερμανικής αποδόσεως του κανονισμού 2499/82 και της αντίστοιχης γαλλικής και αγγλικής, δεν είναι λυσιτελές. Οι λέξεις « Innerhalb von 90 Tagen nach Eingang bei der Brennerei » δεν μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αφορούν την άφιξη του τιμολογίου στο οινοπνευματοποιείο. Αφορούν σαφώς την « είσοδο στο οινοπνευματοποιείο » του οίνου, όπως αναφέρεται στη γαλλική απόδοση.

6. Το ερώτημα του Verwaltungsgericht αναφέρεται στο κύρος του κανονισμού 2499/82, καθόσον αυτός προβλέπει την ολική απώλεια της ενισχύσεως σε περίπτωση υπερβάσεως της προθεσμίας των 90 ημερών για την καταβολή της κατωτάτης τιμής αγοράς. Συναφώς, παρουσιάζεται μια πρώτη δυσχέρεια όσον αφορά τον καθορισμό του ποια είναι πράγματι η διάταξη η οποία προβλέπει αυτή την ολική απώλεια. Το δικαστήριο της κύριας δίκης αναφέρθηκε ρητά στο άρθρο 9, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 2499/82. Κατόπιν μελέτης αυτής της διατάξεως, παρατηρείται ότι, στην πραγματικότητα, δεν προβλέπει ρητά την ανάκτηση από τον οργανισμό παρεμβάσεως των καταβληθέντων ποσών παρά μόνον εάν ο οινοπνευματοποιός δεν προσκομίσει, εντός 120 ημερών από την προσκόμιση της αποδείξεως ότι έγινε η απόσταξη, την απόδειξη ότι κατέβαλε την κατωτάτη τιμή αγοράς εντός προθεσμίας 90 ημερών από της παραδόσεως του οίνου. Έτσι, τίθεται το ερώτημα εάν υφίσταται ρητή διάταξη στον κανονισμό 2499/82 προβλέπουσα την ολική ανάκτηση της ενισχύσεως από τον οργανισμό παρεμβάσεως σε περίπτωση καταβολής της κατωτάτης τιμής μετά την πάροδο της προθεσμίας 90 ημερών από της παραδόσεως του οίνου. Πρέπει άραγε να θεωρηθεί ότι μια τέτοια ανάκτηση στηρίζεται *σιωπηρώς* στο προαναφερθέν άρθρο 9, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο; Η Επιτροπή ισχυρίστηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι ο οργανισμός παρεμβάσεως μπορεί να ανακτήσει στο σύνολό της την ενίσχυση εφόσον δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτήθηκε η χορήγησή της, χωρίς να είναι αναγκαίο να προβλέπεται τούτο ρητά από διάταξη του κανονισμού. Ο εκπρόσωπος της Επιτροπής υποστήριξε, απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, ότι υφίσταται δικαίωμα ολικής ανακτήσεως απορρέον από τις γενικές αρχές του δικαίου.

7. Σημειώνω, σ' αυτό το στάδιο της συζητήσεως, ότι η άποψη της Επιτροπής, χωρίς να είναι νομικά ανακριβής, έχει εντούτοις και δυσμενείς πλευρές. Όταν κανονισμός του γεωργικού τομέα σχετικώς με ένα σύστημα ενισχύσεων αναφέρει ρητά *ορισμένες περιπτώσεις* οι οποίες μπορούν να δώσουν λαβή για ολική ανάκτηση της ενισχύσεως από τον οργανισμό παρεμβάσεως, νομίζω ότι αυξάνει τις πιθανότητες διαπράξεως σφαλμάτων εκ μέρους των επιχειρηματιών, εφόσον δεν προσδιορίζει *όλες τις περιπτώσεις* στις οποίες επιβάλλεται μια τέτοια κύρωση. Στο πλαίσιο μιας κανονιστικής ρυθμίσεως η οποία μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες έναντι των επιχειρηματιών, πιστεύω ότι η ιδέα κατά την οποία ορισμένες από αυτές τις επιπτώσεις προβλέπονται ρητά, ενώ άλλες πρέπει να συναχθούν έμμεσα, δεν είναι πολύ επιτυχής. Επιπλέον, δεν διευκολύνει ασφαλώς τον έλεγχο τον οποίο ενδεχομένως μπορεί να κληθεί να ασκήσει το Δικαστήριο,

όπως φαίνεται και από την παρούσα υπόθεση, ως προς το κύρος της απαιτήσεως για ολική ανάκτηση της ενισχύσεως. Πράγματι, μπορεί να είναι δυσχερής η εκτίμηση του αν τηρήθηκε η κοινοτική νομιμότητα και ιδίως η αρχή της αναλογικότητας με βάση μιαν εμμέσως συναγόμενη διάταξη ενός κανονισμού. Ελπίζω ότι η Επιτροπή θα καταβάλει προσπάθεια να μην επαναπαύεται στις «γενικές αρχές του δικαίου», κυρίως όταν πρόκειται για μηχανισμούς οι οποίοι έχουν ως σκοπό την επιβολή κυρώσεων στους επιχειρηματίες λόγω μη τηρήσεως των υποχρεώσεων που τους βαρύνουν. Στην υπό κρίση υπόθεση προτιμώ να θεωρήσω ότι η κύρωση της ολικής απώλειας της ενισχύσεως σε περίπτωση πληρωμής μετά τις 90 ημέρες συνάγεται έμμεσα από το άρθρο 9, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 2499/82, που προβλέπει την κύρωση αυτή όταν δεν προσκομίζεται εντός ορισμένης προθεσμίας η απόδειξη ότι η κατώτατη τιμή αγοράς καταβλήθηκε εντός 90 ημερών.

8. Στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, η εταιρία Lingenfelser αμφισβήτησε διτώς το κύρος της ολικής ανακτήσεως ενισχύσεως σε περίπτωση υπερβάσεως της προθεσμίας των 90 ημερών. Ο πρώτος λόγος που επικαλέστηκε και ο οποίος αναπτύχθηκε περισσότερο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση παρά στις γραπτές παρατηρήσεις, αφορά τα όρια της εξουσιοδοτήσεως την οποία παρέχει στην Επιτροπή ο προαναφερθείς κανονισμός 337/79 του Συμβουλίου. Ο δεύτερος αναφέρεται στην αρχή της αναλογικότητας.

9. Σπεύδω να αναφέρω ότι τα επιχειρήματα της εταιρίας Lingenfelser, που επιχειρεί να παρουσιάσει ως «υπερβολική και άχρηστη κανονιστική ρύθμιση», μη καλυπτόμενη από την εξουσιοδότηση του κανονισμού 337/79, τη θέσπιση ανωτάτης προθεσμίας 90 ημερών για την καταβολή της κατωτάτης τιμής αγοράς στον παραγωγό δεν με έπεισαν, όπως ούτε τα επιχειρήματα της Επιτροπής ή του οργανισμού παρεμβάσεως.

10. Θα εξετάσω αυτό το πρώτο σημείο. Ο κανονισμός 337/79 είχε ως σκοπό, στον αμπελοοινικό τομέα, «τη σταθεροποίηση των αγορών και την εξασφάλιση ενός δικαίου βιοτικού επιπέδου στον ενδιαφερόμενο γεωργικό πληθυσμό»[4]. Με την προοπτική αυτή, προέβλεψε ότι «επιτρέπεται υπό ορισμένους όρους η προληπτική απόσταξη σε τιμή αγοράς, η οποία να μην ενθαρρύνει την παραγωγή οίνων κατωτέρας ποιότητος»[5]. Έτσι, το άρθρο 11 του κανονισμού 337/79 ορίζει το γενικό πλαίσιο της προληπτικής αποστάξεως, καθορίζοντας τους οίνους τους οποίους αυτή μπορεί να αφορά, καθώς και την τιμή αγοράς, από την οποία δεν μπορεί να είναι χαμηλότερη η τιμή την οποία καταβάλλει ο οινοπνευματοποιός. Η παράγραφος 4 του άρθρου αυτού προβλέπει ότι «η απόφαση να προβούν στην απόσταξη ... καθώς και οι λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος άρθρου καθορίζονται κατά τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 67». Η διαδικασία αυτή παρέχει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να λαμβάνει μέτρα κατόπιν διαβουλεύσεως με μια «επιτροπή διαχειρίσεως». Σ' αυτό το πλαίσιο η Επιτροπή εξέδωσε τον κανονισμό 2499/82 και προέβλεψε ανωτάτη προθεσμία 90 ημερών για την καταβολή, από τον οινοπνευματοποιό, της τιμής αγοράς στον παραγωγό.

11. Η εταιρία Lingenfelser διατείνεται ότι η θέσπιση προθεσμίας 90 ημερών δεν έχει καμία χρησιμότητα, ισχυριζόμενη ότι η Επιτροπή υπερέβη τα επιτρεπόμενα από την ισχύουσα κανονιστική ρύθμιση όρια και ότι, επομένως, υπερέβη τα όρια της σχετικής εξουσιοδοτήσεως. Νομίζω ότι δεν είναι δυνατό να διεξαχθεί ενώπιον του Δικαστηρίου συζήτηση όσον αφορά τη χρησιμότητα των διαφόρων προθεσμιών που προβλέπονται στο άρθρο 9 του κανονισμού 2499/82 προς εξακρίβωση του αν η Επιτροπή ενήργησε εντός των ορίων της εξουσιοδοτήσεως που της παρασχέθηκε με τον κανονισμό 337/79. Η διεξαγωγή μιας τέτοιας συζητήσεως δεν δικαιολογείται λαμβανομένης υπόψη της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως την οποίαν έχει, στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή σ' ένα τομέα ο οποίος ευρίσκεται στο επίκεντρο της κοινής γεωργικής πολιτικής.

4 — Τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 337/79.

5 — Έναται αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 337/79.

Τούτο σημαίνει ότι ο έλεγχος του κύρους, ο οποίος ενδεχομένως θα ασκηθεί σε μια τέτοια περίπτωση, δεν μπορεί ασφαλώς να συνίσταται σε εξακρίβωση του βασίμου καθενός από τα λαμβανόμενα μέτρα. Ο έλεγχος αυτός μπορεί να αφορά μόνο τις πρόδηλες υπερβάσεις των ορίων της εξουσίας εκτιμήσεως, την οποία έχει η Επιτροπή. Δεν νομίζω πάντως ότι, τάσσοντας ορισμένη προθεσμία στον οινοπνευματοποιό για την καταβολή στον παραγωγό της κατωτάτης τιμής αγοράς, η Επιτροπή θέσπισε διάταξη προφανώς ξένη προς το προληπτικό σύστημα αποστάσεως, το γενικό πλαίσιο του οποίου καθορίστηκε από το Συμβούλιο. Στο πλαίσιο μιας πολιτικής στηριζόμενης στην παροχή κινήτρων στους παραγωγούς ώστε να αποσύρουν από την αγορά τους οίνους τους παραδίδοντάς τους προς απόσταξη, ο καθορισμός προθεσμίας, εντός της οποίας ο παραγωγός είναι βέβαιος ότι θα του καταβληθεί από τον οινοπνευματοποιό η κατωτάτη τιμή που προβλέπει ο κανονισμός 337/79, δεν φαίνεται ότι είναι καθαυτός ξένος προς τους επιδιωκόμενους σκοπούς.

12. Συναφώς προσθέτω, στο μέτρο που τούτο αφορά την παρούσα υπόθεση, ότι οι άλλες προθεσμίες που διαλαμβάνονται στο άρθρο 9 του κανονισμού 2499/82 ουδόλως φαίνονται ότι εξυπηρετούν, a priori, τις ίδιες σκοπιμότητες με την επίδικη προθεσμία των 90 ημερών. Η πρόβλεψη ανώτατης προθεσμίας 90 ημερών από της προσκομίσεως της αποδείξεως ότι έγινε απόσταξη, εντός της οποίας ο οργανισμός παρεμβάσεως οφείλει να καταβάλει την ενίσχυση στον οινοπνευματοποιό, δεν περιλαμβάνει καθαυτή καμία εγγύηση όσον αφορά το χρονικό διάστημα εντός του οποίου ο παραγωγός θα εισπράξει την κατώτατη τιμή πωλήσεως. Όσον αφορά την προθεσμία των 120 ημερών από της ίδιας προσκομίσεως της αποδείξεως, δεν νομίζω ότι είναι πρόδηλον ότι το ίδιο αποτέλεσμα θα μπορούσε να εξασφαλιστεί εξίσου, εκ πρώτης όψεως, υπέρ του παραγωγού, με την προθεσμία των 90 ημερών αρχομένη από της παραδόσεως του οίνου από τον τελευταίο.

13. Έτσι, στο πλαίσιο του ελέγχου των προδήλων υπερβάσεων, ο οποίος είναι ο μόνος δυνατός όσον αφορά τον έλεγχο του αν η Επιτροπή ενήργησε στα πλαίσια της εξουσιοδοτήσεως που της παρέσχε το Συμβούλιο, πιστεύω ότι δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος της θεσπίσεως ανώτατης προθεσμίας για την πληρωμή προς τον παραγωγό.

14. Τώρα πρέπει να εξεταστεί αν είναι σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας η *ολική* ανάκτηση της ενισχύσεως που καταβλήθηκε στον οινοπνευματοποιό αν αυτός δεν καταβάλει στον παραγωγό την κατώτατη τιμή αγοράς εντός της προθεσμίας των 90 ημερών.

15. Χρήσιμο είναι να υπενθυμιστούν οι αρχές που συνάγονται από τη σχετική με το ζήτημα αυτό νομολογία του Δικαστηρίου. Έχει γίνει δεκτό, σε περιπτώσεις επιβολής κυρώσεως όπως η μη ελευθέρωση εγγυήσεως λόγω μη τηρήσεως προθεσμίας προς προσκόμιση αποδείξεων, ότι πρέπει να εξετάζεται αν η κύρωση αυτή

« βαίνει πέραν των ορίων αυτού που είναι πρόσφορο και αναγκαίο για την πραγματοποίηση του σκοπού που επιδιώκεται » [6].

Σχετικά με τη μη ελευθέρωση της εγγυήσεως λόγω του ότι ο επιχειρηματίας δεν παρέσχε απόδειξη ότι ορισμένες ποσότητες βουτύρου είχαν μεταποιηθεί εντός της προθεσμίας που καθοριζόταν από την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι ο έλεγχος της συμφωνίας προς την αρχή της αναλογικότητας μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου επιβάλλει,

« πρώτον, να εξακριβωθεί αν τα μέσα που προβλέπει για την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού είναι ανάλογα με την

6 — Απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979, Buitoni κατά FORMA, σκέψη 16 (122/78, Sig. 1979, σ. 677). Ίδια διατύπωση στην απόφαση της 17ης Μαΐου 1984, Denkavit Nederland, σκέψη 25 (15/83, Συλλογή 1984, σ. 2171).

σπουδαιότητα του σκοπού αυτού και, δεύτερον, αν είναι αναγκαία για την επίτευξή του » [7].

Στην απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 1985, Man κατά IBAP, το Δικαστήριο επανέλαβε τον κανόνα σχετικά με την ανάγκη εξακριβώσεως του αν τα χρησιμοποιούμενα μέσα « είναι κατάλληλα και αναγκαία προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού » προσθέτοντας επ' αυτού ότι,

« όταν η κοινοτική ρύθμιση διακρίνει μεταξύ κύριας υποχρέωσης, η εκπλήρωση της οποίας είναι αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, και δευτερεύουσας υποχρέωσης, κατ' ουσίαν διοικητικής φύσεως, δεν επιτρέπεται σε περίπτωση μη τηρήσεως της δευτερεύουσας υποχρέωσης να επιβάλλονται κυρώσεις το ίδιο αυστηρές όπως και για τη μη τήρηση της κύριας υποχρέωσης, ειδάλλως παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας » [8].

16. Όσον αφορά τις αρχές αυτές, η απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Νοεμβρίου 1986, Maas, προσέθεσε, κατά τη γνώμη μου, μια διευκρίνιση. Πράγματι, με την απόφαση αυτή έγινε δεκτό ότι, προκειμένου να δοθεί απάντηση σε ερώτημα σχετικό με την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, στο πλαίσιο μιας περιπτώσεως υπερβάσεως της καθοριζομένης από τις κανονιστικές διατάξεις προθεσμίας για τη φόρτωση σε πλοίο φορτίων σιτηρών και όρυζας προοριζομένων να δοθούν ως επισιτιστική βοήθεια, πρέπει να εξακριβώνεται,

« σύμφωνα με πάγια νομολογία ..., αν οι εν λόγω υποχρεώσεις ... πρέπει να θεωρούνται ως κύριες υποχρεώσεις, η τήρηση των οποίων έχει θεμελιώδη σημασία για την καλή λειτουργία ενός κοινοτικού συστήματος και η παράβαση των οποίων μπορεί να τιμωρηθεί με [να επισύρει ως κύρωση] την πλήρη απώλεια της εγγύησης, χωρίς αυτό να συνεπάγεται παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, ή ως δευτερεύουσες υποχρεώσεις, για την παραβίαση των οποίων δεν πρέπει να επιβάλλονται εξίσου αυστηρές κυρώσεις με αυτές που επιβάλλονται για την μη τήρηση κύριας υποχρεώσεως » [9].

17. Πιστεύω ότι στην περίπτωση αυτή με την εν λόγω διευκρίνιση γίνεται μια κάποια συστηματοποίηση της διακρίσεως μεταξύ κύριας και δευτερεύουσας υποχρεώσεως. Ασφαλώς και στην παλαιότερη νομολογία του Δικαστηρίου η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας έδωσε λαβή, σε ορισμένες περιπτώσεις, να αναφερθεί αυτή η διάκριση, χωρίς όμως να συσχετιστεί τόσο στενά, όπως στην υπόθεση Maas, η κύρια υποχρέωση με την επιβαλλόμενη ως κύρωση ολική απώλεια της εγγυήσεως, για παράδειγμα. Η προαναφερθείσα απόφαση Man κατά IBAP δέχεται ότι η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας επιβάλλει να μην επιβάλλονται τόσο αυστηρές κυρώσεις για την παράβαση της δευτερεύουσας υποχρεώσεως όπως και για την παράβαση της κύριας υποχρεώσεως. Όπως φαίνεται, στην απόφαση Maas προβάλλεται η ιδέα ότι η παράβαση μιας κύριας υποχρεώσεως μπορεί, a priori, να επισύρει καθορισμένες και βαριές κυρώσεις, εν προκειμένω την ολική απώλεια μιας εγγυήσεως. Η πλέον πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου φαίνεται ότι, κατά κάποιο τρόπο, θέτει το τεκμήριο ότι η ολική απώλεια μιας εγγυήσεως ή μιας ενισχύσεως είναι ανάλογη προς τη μη τήρηση μιας κύριας υποχρεώσεως. Είναι όμως ένα τέτοιο τεκμήριο αμάχητο; Επ' αυτού σημειώνω ότι από τις προηγούμενες αποφάσεις του Δικαστηρίου συνάγεται ότι τα πράγματα είναι *σχετικά*, καθόσον με τις αποφάσεις αυτές γίνεται δεκτό ότι η κύρωση για τη μη τήρηση μιας επικουρικής υποχρεώσεως δεν μπορεί να είναι τόσο βαριά όσο και στην περίπτωση της κύριας υποχρεώσεως, χωρίς εντούτοις το Δικαστήριο να δέχεται *ρητά* ότι, *καταρχήν*, υφίσταται αναλογία μεταξύ της ως κυρώσεως επιβαλλομένης ολικής απωλείας — της ενισχύσεως ή της εγγυήσεως — και της μη τηρήσεως κυρίων υποχρεώσεων.

7 — Απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1983, Fromançais κατά FORMA, σκέψη 8 (66/82, Συλλογή 1983, σ. 395). Ίδια διατύπωση στην απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 1985, OBEA κατά Corman, σκέψη 36 (125/83, Συλλογή 1985, σ. 3039).

8 — 181/84, Συλλογή 1985, σ. 2889, σκέψη 20.

9 — 21/85, Συλλογή 1986, σ. 3537, σκέψη 15.

18. Παρατηρώ ότι, στις αποφάσεις με τις οποίες το Δικαστήριο έκρινε ότι οι κυρώσεις για μη τήρηση επικουρικών υποχρεώσεων δεν μπορούσαν να είναι τόσο αυστηρές όσο και στην περίπτωση κυρίων υποχρεώσεων, οι σχετικές με τις κύριες υποχρεώσεις κυρώσεις συνίσταντο, τις περισσότερες φορές, σε ολική απώλεια των σχετικών ποσών. Όμως το γεγονός ότι με πολλές αποφάσεις κρίθηκε ότι η ως κύρωση επιβαλλόμενη ολική απώλεια, που προβλέπεται σε κανονισμό για τη μη τήρηση μιας κύριας υποχρεώσεως, είναι δυσανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό όταν επιβάλλεται, στο πλαίσιο του ίδιου κανονισμού, σε περίπτωση μη τηρήσεως επικουρικής προς την πρώτη υποχρεώσεως, κατά τη γνώμη μου δεν σημαίνει ότι, καταρχήν, η μη τήρηση μιας κύριας υποχρεώσεως μπορεί να συνεπάγεται την ολική απώλεια. Ομοίως, ναι μεν το Δικαστήριο δέχτηκε την ύπαρξη αναλογίας μεταξύ ολικής απώλειας μιας ενισχύσεως ή μιας εγγυήσεως σε περίπτωση που δεν τηρείται μια υποχρέωση, η οποία έχει ουσιώδη ή κύριο χαρακτήρα και αποσκοπεί ρητά στην αποφυγή της εκτροπής του εμπορίου του προϊόντος το οποίο αφορά η ενίσχυση, παραδείγματος χάρη στην απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 1982, RU-MI κατά FORMA [10] ή στην καταπολέμηση της κερδοσκοπίας, όπως για παράδειγμα στην προαναφερθείσα απόφαση Fromançais, δεν νομίζω όμως ότι το Δικαστήριο δέχτηκε ότι *καταρχήν* υφίσταται αναλογία μεταξύ ολικής απώλειας της ενισχύσεως ή της εγγυήσεως έστω και για την *ελάχιστη* παράβαση κάθε κύριας υποχρεώσεως οποιασδήποτε φύσεως.

19. Η απόφαση Maas παρέχει επ' αυτού χρήσιμα στοιχεία. Το Δικαστήριο δέχτηκε ότι, όσον αφορά την υποχρέωση φορτώσεως του εμπορεύματος κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι πρόκειται για κύρια υποχρέωση, προσθέτοντας εντούτοις ότι

« στις θαλάσσιες μεταφορές μια καθυστέρηση μερικών ημερών στη φόρτωση του εμπορεύματος και την αναχώρηση του πλοίου δεν μπορεί να εκληφθεί ως παράβαση της εν λόγω υποχρεώσεως » [11].

10 — 272/81, Συλλογή 1982, σ. 4167.

11 — 21/85, προαναφερθείσα, σκέψη 17.

Έτσι, το Δικαστήριο, κρίνοντας ότι στην προκειμένη περίπτωση η τήρηση της ημερομηνίας αφίξεως του πλοίου στο λιμένα προορισμού δεν αμφισβητείτο και καταλήγοντας, κατά συνέπεια, στο συμπέρασμα ότι « μια μικρή υπέρβαση της προθεσμίας φορτώσεως » δεν δικαιολογεί την κατάπτωση της εγγυήσεως εφόσον δεν επηρεάζει « την καλή λειτουργία της επισιτιστικής βοήθειας », εξειδίκευσε περαιτέρω την έννοια της αναλογικότητας όσον αφορά την ολική απώλεια η οποία επιβάλλεται ως κύρωση λόγω μη τηρήσεως κύριας υποχρεώσεως. Σημειώνω ότι αυτή η διευκρίνιση αφορά την εκτίμηση της παραβάσεως της υποχρεώσεως. Κατά τη διευκρίνιση αυτή, ναι μεν η παράβαση μιας κύριας υποχρεώσεως μπορεί, a priori, να συνεπάγεται ως κύρωση την ολική απώλεια, τούτο δεν σημαίνει όμως ότι κάθε μορφής μη τήρηση μιας τέτοιας υποχρεώσεως συνιστά κατ' ανάγκη παράβαση συνεπαγόμενη αυτή την κύρωση.

20. Φαίνεται επομένως ότι το Δικαστήριο δέχεται ότι πρέπει να επιβάλλεται με μέτρο μια κύρωση όπως η ολική απώλεια της ενισχύσεως σε περιπτώσεις παραβάσεως μιας κύριας υποχρεώσεως. Στην πραγματικότητα, με τον τρόπο αυτό το Δικαστήριο δέχεται ότι η αρχή της αναλογικότητας εξακολουθεί να παράγει τα αποτελέσματά της στον τομέα της παραβάσεως μιας κύριας υποχρεώσεως παρά την προηγουμένως αναφερθείσα παραδοχή της καταρχήν υπάρξεως αναλογίας μεταξύ επιδιωκομένου σκοπού και κυρώσεως, όταν πρόκειται για ολική απώλεια μιας ενισχύσεως ή εγγυήσεως. Επομένως, εάν γίνει δεκτό, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, ότι στον τομέα της επιβολής κυρώσεων λόγω παραβάσεως κύριας υποχρεώσεως εξακολουθεί να ισχύει η αρχή της αναλογικότητας, δεν θα ήταν τότε πρόσφορο να εξεταστεί η διατύπωση που χρησιμοποιήθηκε στις προγενέστερες της υποθέσεως Maas αποφάσεις; Όπως είδαμε, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτουν δύο αρχές οι οποίες αλληλοσυμπληρώνονται. Κατά την πρώτη από αυτές, για τον έλεγχο της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας επιβάλλεται να διαπιστώνεται, καταρχάς, αν η οικεία διάταξη του κοινοτικού δικαίου προβλέπει μέσα τα οποία είναι ανάλογα προς την σπουδαιότητα

του επιδιωκόμενου σκοπού, κατά δεύτερο δε λόγο, αν αυτά τα μέσα είναι απαραίτητα για την επίτευξή του. Κατά τη δεύτερη αρχή, μια κοινοτική κανονιστική ρύθμιση δεν μπορεί να επιβάλλει, σε περίπτωση παραβάσεως μιας δευτερεύουσας υποχρεώσεως, το ίδιο αυστηρές κυρώσεις όπως και στην περίπτωση παραβάσεως της κύριας υποχρεώσεως. Νομίζω ότι οι αρχές αυτές εξυπηρετούν επαρκώς τον έλεγχο από το Δικαστήριο της τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας. Πράγματι, πιστεύω ότι, με τη νομολογία του, το Δικαστήριο φροντίζει ώστε να μην αποκλειστεί καμία δραστηριότητα από το πεδίο εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας και ότι, συναφώς, τούτο εξυπηρετείται καλύτερα με την ευέλικτη εφαρμογή των δύο προαναφερθεισών αρχών παρά με τον υπερβολικά στενό συσχετισμό της έννοιας της κύριας υποχρεώσεως προς ορισμένο είδος κυρώσεως. Στη συνέχεια των προτάσεών μου θα αναφερθώ σ' αυτόν τον τρόπο θεωρήσεως των πραγμάτων, που προσαρμόζεται ευκολότερα στις καταστάσεις, ο οποίος εξασφαλίζει καλύτερα τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα της αρχής της αναλογικότητας.

21. Για να εξακριβωθεί στην υπό κρίση υπόθεση αν τηρήθηκε η αρχή της αναλογικότητας, πρέπει να καθοριστούν καταρχάς οι στόχοι τους οποίους εξυπηρετεί η επιβολή της επίδικης υποχρεώσεως. Όσον αφορά ειδικότερα την προθεσμία των 90 ημερών, πρέπει να ληφθεί υπόψη η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2499/82. Σχετικά αναφέρεται σ' αυτήν ότι « πρέπει να προβλεφθεί ότι η ελάχιστη τιμή που εξασφαλίζεται στους παραγωγούς θα καταβάλλεται σ' αυτούς κατά γενικό κανόνα εντός των προθεσμιών που τους επιτρέπουν να αποκομίσουν κέρδος συγκρίσιμο με εκείνο που θα επετύγχαναν αν επρόκειτο για μια εμπορική πώληση » [12]. Σε σχέση με τους γενικούς στόχους του συστήματος προληπτικής αποστάξεως οίνων, φαίνεται a priori ότι είναι σημαντικό να δοθούν κίνητρα σε πολλούς παραγωγούς ώστε να μην προωθούν στην αγορά κατώτερης ποιότητας οίνους, προτείνοντάς τους να τους πωλούν σε οινοπνευματοποιούς. Συναφώς, η πώληση με σκοπό την απόσταξη πρέπει να είναι ελκυστική για τους παραγωγούς. Ο καθορισμός κατωτάτης τιμής αγοράς, την οποία καταβάλλουν οι οινοπνευματοποιοί στους παραγωγούς, αποτελεί ένα στοιχείο προσελκύσεως των παραγωγών. Ένα άλλο στοιχείο συνδέεται με την προθεσμία καταβολής αυτής της τιμής αγοράς, υπό την έννοια ότι, στο πλαίσιο πωλήσεων οίνου με σκοπό την απόσταξή του, έχει σημασία οι παραγωγοί να μην πληρώνονται αργότερα απ' ό,τι θα πληρώνονταν σε περίπτωση κανονικής πωλήσεως. Σ' αυτό ακριβώς το τελευταίο σημείο αναφέρεται η προαναφερθείσα ενδέκατη αιτιολογική σκέψη. Στο πλαίσιο αυτό, η πληρωμή εντός χρονικού διαστήματος συγκρίσιμου προς εκείνο κατά το οποίο γίνεται η πληρωμή εντός του εμπορίου είναι ουσιώδης για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος προληπτικής αποστάξεως.

22. Ενόψει της σπουδαιότητας αυτής, είναι άραγε απαραίτητη η θέσπιση αυστηρής προθεσμίας 90 ημερών, η παραμικρή υπέρβαση της οποίας εκ μέρους του οινοπνευματοποιού επιφέρει την ολική απώλεια της ενισχύσεως; Για να δοθεί καταφατική απάντηση, πρέπει να γίνει δεκτό, κατά κάποιο τρόπο, ότι η παραμικρή καθυστέρηση, έστω και κατά μια μόνον ημέρα, έχει ως αποτέλεσμα το ότι το αντίτιμο για την παράδοση των οίνων δεν καταβάλλεται, στο πλαίσιο της προληπτικής αποστάξεως, υπό συνθήκες παρόμοιες προς εκείνες των συνήθων συναλλαγών και ότι η παραμικρή ανοχή επί του σημείου αυτού θα αποθάρρυνε τους παραγωγούς να πωλούν τους οίνους τους στους οινοπνευματοποιούς. Νομίζω ότι από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν επιβεβαιώνεται η ιδέα ότι μια μικρή υπέρβαση της προθεσμίας των 90 ημερών μπορεί να έχει μια τέτοια επίπτωση. Αντιθέτως, τίθεται μάλιστα το ερώτημα κατά πόσον αυτό το σύστημα που προβλέπει προθεσμία πληρωμής υπερβαίνει λίγο τα όρια τα οποία τίθενται από την ανάγκη εξασφαλίσεως « συγκρίσιμου κέρδους », όπως αναφέρεται στην ενδέκατη αιτιολογική σκέψη. Συγκεκριμένα, λαμβανομένων υπόψη των εμπορικών συνηθειών στον τομέα της αμπελοκαλλιέργειας στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, όπως εκτέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου στην υπό κρίση υπόθεση, φαίνεται ότι η προβλεπόμενη από τον κανονισμό 2499/82 προθεσμία, η οποία άρχεται από της αφίξεως του οίνου στο οινοπνευματοποιείο, είναι

12 — Πρώτη φράση.

βραχύτερη σε σχέση με εκείνη του εμπορίου, που άρχεται από της λήψεως του τιμολογίου από τον οινοπνευματοποιό. Έτσι, σ' αυτή την αλληλουχία, δύσκολα μπορεί να υποστηριχθεί ότι μια τέτοια υπέρβαση, όσο μικρή και αν είναι, έχει ως αποτέλεσμα το ότι ο παραγωγός περιέρχεται σε δυσμενέστερη θέση απ' ό,τι στο πλαίσιο μιας συνήθους πωλήσεως. Είναι μάλιστα πολύ πιθανό ότι πληρωμή που γίνεται μερικές ημέρες αργότερα από την καθοριζόμενη στον κανονισμό προθεσμία πραγματοποιείται εντούτοις εντός της συνήθως ισχύουσας στο εμπόριο προθεσμίας στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

23. Μολονότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το περιθώριο εκτιμήσεως το οποίο έχει η Επιτροπή για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της κανονιστικής ρυθμίσεως στο πλαίσιο μιας κοινής οργανώσεως αγοράς, είναι, ήδη εκ πρώτης όψεως, συζητήσιμο το αν είναι απολύτως απαραίτητη η κύρωση της ολικής απώλειας της ενισχύσεως, όταν πρόκειται για υπέρβαση της προθεσμίας κατά μερικές ημέρες, για να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία του συστήματος προληπτικής αποστάξεως και, στο πλαίσιο του συστήματος αυτού, η καταβολή της τιμής αυτής στον παραγωγό υπό συνθήκες παρόμοιες προς εκείνες του εμπορίου.

24. Το αν είναι απαραίτητη η ολική απώλεια της ενισχύσεως ως κύρωση για την παραμικρή υπέρβαση της προθεσμίας των 90 ημερών είναι συζητήσιμο και για έναν άλλο λόγο. Συγκεκριμένα, αν υποτεθεί ότι η καταβολή εντός προθεσμίας παρεμφερούς προς εκείνη των εμπορικών συνηθειών είναι απαραίτητη για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος, τούτο δεν σημαίνει ότι μείωση της ενισχύσεως κατ' αναλογία προς τη διάρκεια της υπερβάσεως δεν θα εξασφάλιζε το ίδιο αποτέλεσμα. Στο πλαίσιο του προβλεπόμενου στον κανονισμό 2499/82 συστήματος, η βεβαιότητα της χορηγήσεως της ενισχύσεως στον οινοπνευματοποιό είναι εκείνη η οποία καθιστά δυνατή την καταβολή από τον οινοπνευματοποιό στον παραγωγό της κατωτάτης τιμής αγοράς. Ο εκπρόσωπος της Επιτροπής αναφέρθηκε ιδιαίτερα σ' αυτό το σημείο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Έτσι, κάθε μείωση της ενισχύσεως είναι ικανή να επηρεάσει το όφελος το οποίο αναμένει ο οινοπνευματοποιός από την απόσταξη. Υπό τις συνθήκες αυτές, μπορεί να θεωρηθεί ότι το ενδεχόμενο μιας σημαντικής, αλλά πάντως μερικής, μειώσεως της ενισχύσεως μπορεί να αποτελέσει καθαυτό επαρκές κίνητρο ώστε ο παραγωγός να τηρεί την καθοριζόμενη προθεσμία.

25. Τέλος, πρέπει να γίνουν ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 12 του κανονισμού 2499/82 που αφορούν την περίπτωση κατά την οποία αποστάχθηκε διαφορετική ποσότητα οίνου από την προβλεπόμενη στο σχετικό συμφωνητικό [σύμβαση]. Πράγματι, προβλέπεται ότι ο οργανισμός παρεμβάσεως καταβάλλει την ενίσχυση για την ποσότητα του οίνου που πράγματι αποστάχθηκε εφόσον η διαφορά σε σχέση με την προβλεπόμενη στη σύμβαση ποσότητα δεν υπερβαίνει ένα όριο ανοχής 10 %. Με βάση μια συλλογιστική a contrario πρέπει να υποτεθεί ότι, εφόσον η διαφορά υπερβαίνει το 10 %, η ενίσχυση δεν καταβάλλεται καθόλου. Είναι απόλυτα κατανοητό ότι η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση πρέπει να λαμβάνει υπόψη ανεξάρτητες από τη θέληση των ενδιαφερόμενων επιχειρηματιών περιστάσεις, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση της πράγματι αποσταζόμενης ποσότητας οίνου. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι, δεδομένου ότι πρόκειται για ένα σύστημα προληπτικής αποστάξεως που έχει ως σκοπό την απόσυρση από την αγορά, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η σταθεροποίηση της, όσο το δυνατό μεγαλύτερης ποσότητας οίνων κατώτερης ποιότητας, ο κανονισμός 2499/82 δέχεται μια *κατ' αποκαπήν* ποσοτική μείωση 10 % χωρίς άλλη συνέπεια πέραν της καταβολής της ενισχύσεως κατ' αναλογία προς την τελικώς αποσταχθείσα ποσότητα. Εντούτοις, η απόσυρση των οίνων από την αγορά είναι ο κύριος στόχος του συστήματος προληπτικής αποστάξεως. Οι διάφοροι μηχανισμοί που προβλέπονται στον κανονισμό 2499/82 εξυπηρετούν τον σκοπό αυτό. Πάντως, η Επιτροπή θεώρησε ότι μια ποσοτική διαφορά εντός του ορίου του 10 % δεν εμποδίζει τη μερική καταβολή της ενισχύσεως, *χωρίς να είναι αναγκαίο να εξακριβώνονται οι αιτίες της διαφοράς αυτής,*

ενώ επιβάλλεται η ολική απώλεια της ενισχύσεως σε περίπτωση υπερβάσεως, έστω και κατ' ελάχιστον, μιας προθεσμίας η οποία αφορά όχι τον κύριο στόχο του συστήματος προληπτικής αποστάξεως, αλλά μια από τις υποχρεώσεις που απλώς συμβάλλουν στην επίτευξη του εν λόγω σκοπού.

26. Τούτο με οδηγεί στη σκέψη ότι, εάν είναι δυνατό, κατά την Επιτροπή, να γίνει δεκτή μια κατ' αναλογία καταβολή της ενισχύσεως σε περίπτωση μειώσεως μέχρι 10 % της αποσταζομένης ποσότητας χωρίς να διακυβεύονται οι κύριοι στόχοι του συστήματος προληπτικής αποστάξεως, είναι δύσκολο να γίνει δεκτό ότι το μέτρο της ολικής απώλειας της ενισχύσεως για την περίπτωση της έστω και *ελάχιστης* υπερβάσεως της επιβαλλομένης στον οινοπνευματοποιό προθεσμίας πληρωμής είναι απολύτως απαραίτητο για τη διασφάλιση των κύριων αυτών στόχων. Κατά τη γνώμη μου, δεν πρόκειται για το αν τα ανθρώπινα λάθη οφειλόμενα σε απροσεξία είναι λιγότερο συγγνωστά από εκείνα που οφείλονται σε χημικές διαδικασίες όπως η εξάτμιση, όπως αφήνει να εννοηθεί η Επιτροπή. Εκείνο το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι η επίπτωση της μη τηρήσεως μιας συγκεκριμένης υποχρεώσεως επί της υλοποιήσεως των στόχων αυτών. Στην υπόθεση αυτή όμως δεν διαπίστωσα στοιχεία βάσει των οποίων να μπορεί να συναχθεί ότι η κατά μερικές ημέρες υπέρβαση της προθεσμίας πληρωμής συνιστά σοβαρή απειλή, έτσι ώστε να προβλέπονται γι' αυτήν συνέπειες πολύ αυστηρότερες σε σχέση με τις προβλεπόμενες στις περιπτώσεις όπου διαπιστώνεται μείωση της ποσότητας οίνου που πράγματι αποσύρεται από την αγορά.

27. Φθάνοντας στο τέλος των παρατηρήσεών μου, θα ήθελα να κάνω μια τελευταία παρατήρηση σχετικά με τη λογική αλληλουχία του κανονισμού 2499/82. Μένει κανείς αμήχανος ενώπιον αυτής της περίεργης αναμείξεως ρητώς προβλεπομένων κυρώσεων και σιωπηρώς συναγομένων, καθώς και σ' αυτή την παράλληλη παράθεση κύριων και επικουρικών υποχρεώσεων, για τις οποίες επιβάλλεται η ίδια αυστηρή κύρωση της ολικής απώλειας της ενισχύσεως παρά τα όσα έχουν γίνει δεκτά από τη νομολογία την οποία η ίδια η Επιτροπή υπενθύμισε. Επί του ζητήματος αυτού, το άρθρο 9, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, είναι διττώς χρήσιμο, καθόσον προβλέπει ρητώς μεν την ολική απώλεια της ενισχύσεως, όταν η απόδειξη για την εκπλήρωση μιας επικουρικής υποχρεώσεως δεν προσκομίζεται εντός ορισμένης προθεσμίας, και σιωπηρώς δε την αυτή κύρωση όταν δεν τηρείται η ίδια υποχρέωση. Τέλος, μετά την ανάγνωση της δικογραφίας και μετά τις επεξηγήσεις που δόθηκαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση παρατηρώ ότι κάθε άλλο παρά διασαφηνίστηκε το ζήτημα αν το θεσπισθέν με τον κανονισμό 2499/82 σύστημα αποσκοπεί στο να εμποδίσει τον οινοπνευματοποιό να εισπράξει την ενίσχυση προτού καταβάλει την κατωτάτη τιμή στον παραγωγό ή αν, αντίθετα, η τήρηση της υποχρεώσεως αυτής αποτελεί προϋπόθεση για την εν λόγω είσπραξη. Ο κανονισμός αναφέρεται εναλλακτικά σ' αυτές τις δυο δυνατότητες, ανάλογα με τις ταμειακές δυνατότητες και την καλή θέληση του οργανισμού παρεμβάσεως. Με τον τρόπο αυτό ασφαλώς κάθε άλλο παρά ακολουθείται η εσωτερική λογική του εν λόγω συστήματος, ούτε διευκολύνεται η σαφής εξακρίβωση του αληθούς περιεχομένου της αναφερόμενης στην επίδικη προθεσμία και στην ενδεχόμενη υπέρβαση της διατάξεως. Ομοίως, είναι δύσκολο να υποστηριχθεί ότι η ολική απώλεια της ενισχύσεως επιβάλλεται λόγω επιτακτικής ανάγκης.

28. Συνοψίζοντας, φρονώ ότι ναι μεν είναι απαραίτητη για τη λειτουργία του θεσπιζόμενου με τον κανονισμό 2499/82 συστήματος προληπτικής αποστάξεως η ύπαρξη προθεσμίας πληρωμής, ανάλογης προς τις υφιστάμενες στις συνήθεις εμπορικές σχέσεις προθεσμίες, καθώς και ότι εναπόκειται στην Επιτροπή ο καθορισμός της εν λόγω προθεσμίας, πλην όμως δεν αποδείχθηκε ότι μια έστω και ελάχιστη υπέρβαση της καθοριζόμενης προθεσμίας επηρεάζει τους κύριους στόχους του συστήματος αυτού κατά τρόπο ώστε να πρέπει να επιβάλλεται, σε όλες τις περιπτώσεις, ως κύρωση η ολική απώλεια της ενισχύσεως. Κατά συνέπεια, νομίζω ότι παραβιάστηκε η αρχή της αναλογικότητας.

29. Επομένως, καταλήγω στο να προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής:

« Το άρθρο 9, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2499/82 είναι ανίσχυρο καθόσον επιβάλλει ως κύρωση την ολική απώλεια της ενισχύσεως για κάθε υπέρβαση της προθεσμίας που τάσσεται στον οινοπνευματοποιό για να καταβάλει την κατωτάτη τιμή αγοράς στον παραγωγό. »